

РЕЦЕНЗІЯ

професора кафедри ветеринарної гігієни імені професора А. К. Скороходька
Національного університету біоресурсів і природокористування України,
доктора ветеринарних наук, професора **ЯКУБЧАК Ольги Миколаївни**
на дисертацію **ЧЕВЕРДИ Івана Михайловича**
на тему: **«Клініко-гематологічні показники, особливості метаболізму
та якості м'яса гонадоектомованих півнів за різних термінів вирощування»**,
подану на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 211 «Ветеринарна медицина»
за спеціальністю 212 «Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза»

Актуальність обраної теми. Головне завдання сучасного виробництва продуктів тваринного походження, зокрема, і птахівництва – забезпечення належних гігієнічних вимог. Нині все більше уваги виробників зосереджується на отриманні продуктів птахівництва з покращеними функціональними властивостями. Важливим при цьому є дотримання цілого ряду санітарно-гігієнічних нормативів, які забезпечують оптимальні умови утримання, годівлі та вирощування птиці, забезпечити високу збереженість поголів'я, профілакувати більшість інфекційних хвороб птиці, що дозволяє одержувати безпечні продукти належної якості.

Попри наявності цілого ряду розроблених сучасних способів виробництва різних видів продуктів птахівництва, зокрема, м'яса курчат-бройлерів, пошуки нових альтернативних способів отримання курятини з дієтичними властивостями тривають. До них безпосередньо відносять вирощування каплунів (гонадоектомованих півнів), що дозволяє виробляти дієтичне м'ясо птиці.

Нині з цією метою розроблено та використовуються різні методи кастрації (гонадоектомії) півнів, а також активно ведуться пошуки високопродуктивних порід птиці з високою збереженістю поголів'я та придатними для одержання курятини з поліпшеними смаковими властивостями.

Проведено значну кількість досліджень з визначення впливу гонадоектомії на клінічний стан та морфологічний склад крові, вміст гормонів та процеси метаболізму в тканинах каплунів, збереженість поголів'я різних порід та кросів птиці, на споживання ними корму, поведінку, розвиток вторинних статевих ознак та продуктивність, показники забою та хімічний склад м'язів, гістологію кісток.

Попри проведену значну кількість ґрунтовних експериментів щодо впливу гонадоектомії на організм каплунів, практично не дослідженими залишаються питання щодо використання для виробництва м'яса каплунів м'ясо-яєчних порід птиці, а також впливу гонадоектомії на клінічний стан, морфологічний склад крові, процеси метаболізму, показники забою, хімічний склад м'язів та їх мікробне обсіменіння під час зберігання за різних термінів вирощування каплунів адлерської сріблястої породи.

Одержані автором результати досліджень розкривають доцільність використання півнів породи адлерська срібляста для виробництва м'яса каплунів. Автором удосконалено метод гонадоектомії півнів, з'ясовано вплив каплунізації на клінічний стан, морфологічний склад крові, процеси метаболізму в тканинах, продуктивність, показники забою, якість і безпечність м'яса птиці породи адлерська срібляста.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх новизна та практичне значення. Дисертація І. М. Чеверди підготовлена на основі власних експериментальних досліджень, які проведено методично правильно з використанням сучасних клінічних, гігієнічних, гематологічних, біохімічних, імуноферментних, зоотехнічних і мікробіологічних методів дослідження в умовах наукової лабораторії кафедри та віварію на півнях породи адлерська срібляста. Одержані автором результати досліджень оброблено з використанням сучасних статистичних методів, що знайшло відображення у висновках та пропозиціях виробництву.

Достовірність наукових досліджень. Про достовірність одержаних автором результатів досліджень свідчать використані сучасні методи клінічних, гігієнічних,

гематологічних, біохімічних, імуноферментних та зоотехнічних методів досліджень, а також достатня кількість поголів'я птиці в експериментах та статистична обробка даних.

Повнота викладених матеріалів досліджень в опублікованих працях. За результатами досліджень автором опубліковано 8 наукових праць, з яких 4 статті у наукових фахових виданнях України та 4 тези наукових доповідей.

Аналіз структури і змісту роботи. Оформлення дисертації оцінювалося відповідно до наказу Міністерства науки та освіти України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12.01.2017 року № 40 (зі змінами).

Дисертацію викладено на 147 сторінках, робота складається з анотацій, вступу, огляду літератури, опису матеріалів і методів дослідження, результатів досліджень, аналізу й узагальнення результатів досліджень, висновків, пропозицій виробництву, списку використаних джерел літератури, який включає 200 посилань та додатків. Робота ілюстрована 16 таблицями і 2 рисунками.

В дисертації І. М. Чеверди наведено результати досліджень клінічних, гігієнічних, гематологічних, біохімічних, імуноферментних та зоотехнічних методів досліджень за удосконаленням методом гонадоектомії півнів породи адлерська срібляста для виробництва м'яса каплунів. З'ясовано вплив каплунізації на клінічний стан, морфологічний склад крові, процеси метаболізму в тканинах, продуктивність, показники забою, якості і безпечності м'яса птиці.

Дисертація І. М. Чеверди містить нові дані щодо доцільності каплунізації півнів адлерської сріблястої породи для виробництва м'яса з поліпшеними смаковими властивостями. Поглиблено дані щодо клінічного стану, перебігу біохімічних процесів у тканинах, продуктивності та збереженості поголів'я, а також якості та безпечності м'яса гонадоектомованих півнів за різних термінів вирощування. Отже, на основі проведених досліджень можна зробити висновок про те, що гонадоектомія півнів позитивно впливає на їх продуктивність, окремі морфологічні показники крові та не чинить впливу на метаболізм і мікробне обсіменіння м'яса під час його зберігання за температури 4 °С впродовж чотирьох діб. У зв'язку з цим, півнів адлерської сріблястої породи можна рекомендувати після гонадоектомії та більш тривалого терміну вирощування (до 185 діб) для виробництва м'яса належної якості.

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності. Дисертація є самостійно написаною кваліфікаційною науковою працею із науково-обґрунтованими висновками та рекомендаціями, які виставлені автором для публічного захисту. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідні джерела. У роботі відсутнє привласнення чужих ідей, результатів або слів без оформлення належного цитування. Таким чином, у дисертаційному дослідженні відсутні порушення академічної доброчесності.

Питання для дискусійного обговорення:

1. У роботі як у першому, так і другому досліді вказано, що для експерименту було відібрано 40 півнів 45-добового віку породи адлерська срібляста з середньою живою масою 360 г і для подальшого досліді було відібрано 30 півнів породи адлерська срібляста з середньою живою масою 622 г. Вважаю, що коректніше було б чітко вказати похибку у живій масі тіла експериментальної птиці.

2. У підпункті 2.2.7. Визначення показників забою півнів вказано, що показники забою півнів здійснювали кожні 10 діб (подекадно) і визначали живу масу півнів контрольної та дослідної груп на електронних вагах фірми «VITEK» (Китай) з точністю до 0,1 г. Це не є показником забою, а жива маса тіла. Крім того, вказано, що забивали птицю контрольної та дослідної груп методом декапітації з дотриманням правил асептики та здійснювали обвалку туші. Це теж не є показником забою і, крім того, у птиці не туша, а тушка і її обвалку не проводять, а здійснюють патрання.

3. Величина рН не є показником безпечності, про що вказано в підпункті 2.2.8.

4. На с. 82 сказано: «На основі одержаних даних можна зробити висновок, що гонадоектомія незначним чином підвищує живу масу півнів, особливо після 115 доби вирощування». Некоректно сформульовано речення.

5. Потрібне пояснення, чому за гонадоектомії у птиці значно знижується концентрація тестостерону, а вміст кортизолу не змінюється (табл. 3.9)?

6. Цілою низкою досліджених Вами показників, які характеризують інтенсивність вуглеводного, білкового, ліпідного та мінерального обміну, а також функціональну активність окремих внутрішніх органів в організмі гонадоектомованих півнів (табл. 3.10) не виявлено суттєвих змін перебігу метаболічних процесів у тканинах гонадоектомованих півнів, порівняно з контролем, хоча вміст тестостерону в плазмі крові значно знижується. Як Ви це можете пояснити?

7. Табл. 3.16 Мікробне обсіменіння грудного м'яза та м'язів стегна гонадоектомованих півнів (у разі зберігання за температури 4 °С через 4 доби), але в цій таблиці наведено також величину рН і реакцію на пероксидазу. Тому таблицю потрібно переіменувати.

8. В роботі трапляються невдалі вирази, русизми, опечатки.

Загальний висновок. Дисертація Чеверди Івана Михайловича на тему: «Клініко-гематологічні показники, особливості метаболізму та якості м'яса гонадоектомованих півнів за різних термінів вирощування» є завершеною науковою роботою, виконаною самостійно. Наукові положення, висновки та рекомендації характеризуються науковою новизною, теоретичним і практичним значенням, а також достатньо обґрунтованою. Зміст дисертації повністю розкриває тему, за якою виконувалася робота, відповідає меті й поставленим завданням.

За змістом і оформленням дисертація відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінетом Міністрів України № 44 від 12.01.2022 року, а Чеверда Іван Михайлович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 211 «Ветеринарна медицина» за спеціальністю 212 «Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза».

Рецензент
**професор кафедри ветеринарної гігієни
імені професора А. К. Скороходька
Національного університету біоресурсів
і природокористування України,
доктор ветеринарних наук,
професор**

 Ольга ЯКУБЧАК

